

KURGU DIŞI TİCARİ KİTAPLARIN BİR MATERYAL OLARAK TARİH ÖĞRETİMİNDE
KULLANIMI*

USE of NONFICTION TRADE BOOKS as MATERIALS in HISTORY EDUCATION

Yeliz KALE

MEB, E-posta: yelizkale.yk@gmail.com

orcid.org/0000-0002-4051-1708

Article Info

Article Type	Research & Theoretical
Received	07.09.2019
Accepted	17.10.2019
DOI	10.17497/ tuhed.616859
Corresponding Author	Yeliz KALE
Cite	Kale, Y. (2019). Kurgu dışı ticari kitapların bir materyal olarak tarih öğretiminde kullanımı. <i>Turkish History Education Journal</i> , 8(2), 589-614, DOI: 10.17497/ tuhed.616859

* Bu çalışma Prof. Dr. Bahri ATA danıŐmanlıđında hazırlanan, Yeliz KALE'nin Tarih Öğretiminde Ticari Kitapların Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına, Tutum ve Görüşlerine Etkisi baŐlıklı doktora tez çalıŐmasından üretilmiŐ olup, 10-12 Ekim 2019 tarihleri arasında Bolu'da düzenlenen VI. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Öz: Bu araştırmanın amacı, tarih öğretiminde kurgu dışı ticari kitapların materyal olarak kullanımının öğrencilerin akademik başarı ve tutumlarına olan etkisini belirlemek ve bu kitapların kullanımına yönelik öğrenci görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmada karma yöntem desenlerinden açıklayıcı sıralı desen kullanılmıştır. Uygulama sürecinde tarih dersi deney grubunda ders kitabının yanında yardımcı materyal olarak kurgu dışı ticari kitaplar ile kontrol grubunda ise sadece ders kitabı ile işlenmiştir. Araştırmada nicel veriler başarı testi ve tarih dersi tutum ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Nitel veriler ise görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Nicel verilerin analizinde, betimsel istatistikler, bağımlı ve bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. Nitel verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Nicel bulgulara göre deney ve kontrol gruplarının akademik başarıları arasında deney grubu lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur. Uygulama sonunda her iki grubun tarih dersine yönelik tutumları orta düzeyde olumlu ve benzer olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgudan hareketle kurgu dışı ticari kitapların öğrencilerin derse yönelik tutumlarında anlamlı bir etki yaratmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Nitel boyutun bulgularında ise deney grubunun büyük bir kısmı derse yönelik tutumlarında kurgu dışı ticari kitapların kullanımının olumlu yönde etkilerine ilişkin görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu sonuçlar ışığında tarih öğretiminde bu kitapların derse yönelik tutuma olan etkisi konusunda deneysel sürecin daha uzun süreli tasarlandığı araştırmaların yapılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tarih Öğretimi, Öğretim Materyali, Kurgu Dışı, Ticari Kitap

Abstract: The objective of this study is to determine the effects of the use of trade nonfiction trade books education materials on the academic success and attitudes of students for the lesson and to find out the opinions of students on the use of such books. Explanatory sequential design among the mixed-method designs was used in the study. During this application, the history course was handled with nonfiction trade books as auxiliary material in addition to the coursebook in the experimental group and only the coursebook in the control group. Descriptive statistics, t-test for dependent and nondependent samples were used for the analysis of quantitative data. The interview form was used for the collection of qualitative data, and the data obtained were analyzed using the descriptive analysis method. In light of the findings obtained from the quantitative and qualitative aspects of the study, it was concluded that use of nonfiction trade books has positive effects on the academic success of students. In the quantitative section of the study, attitudes of experimental and control groups for history lessons were measured, and it was concluded that both groups had medium level positive attitudes for the history lessons, which were similar to each other. In the quantitative section of the study, since the attitude scores of the experimental and control groups for history lessons were close to each other, it was concluded that the nonfiction trade books did not create significant effects on the attitudes of students for the course. In light of the findings obtained in the study, it is recommended that studies designed with longer periods for the investigation of the positive effects of nonfiction trade books in history education particularly on the attitudes of students for lessons should be carried out.

Keywords: Teaching History, Teaching Material, Nonfiction, Trade Book

Extended Summary

Purpose

By definition, history studies events and facts arising from the relationships of humankind with time and space in the past. Students face many events in history lessons, which they do not observe and witness directly. To make the teaching of history, which includes subjects based on abstract concepts, and to achieve the goals of this course makes the use of supplementary material a necessity (Paykoç, 1991). It is known that use of supplementary materials in the learning environment has many benefits. Teaching materials are used in the education environment to increase the productivity of training and education environment by motivating the students, to make learning easier through concretizing the subject, and to ensure the persistence of items learned (Yalın, 2002). In teaching history, the requirement of supporting the course with other books arises both from the principles of education and from the reason that this course is not a course that can be taught based on one single textbook. It has been stated in some literature reviews (Moss, 1991, 2005; Moss, Leone, Dipillo, 1997; Palmer and Stewart, 1997; Vacca and Vacca, 2005: 161) that use of nonfiction trade books in lessons significantly contribute to encouraging reading and learning. Nonfiction books identified as informative books are included in a type that transfers factual information with the main purpose of disclosing knowledge (Kletzien and Dreher, 2004; Moss, 1991). According to Young and Vardell (1993), nonfiction books are useful because they have a diversity of subjects, can address different levels of reading, are more attractive than textbooks as regards writing style and appearance, allows deeper study on subject matters than textbooks and presents more current information. Although benefits of nonfiction books have been addressed in several studies in the teaching literature (Andler, 2014; Donovan and Smolkin, 2001; Harvey, 2002; Moss, 1991; Young and Moss, 2006; Young, Moss and Cornwell, 2007), it was found that information on the effects of the use of this type of books in teaching on academic success and attitude of students was not adequate. In conclusion, the purpose of this study is to establish the effects of the use of nonfiction trade books as supplementary materials in teaching history to students of the 9th grade in addition to textbooks on their academic success and attitude for the course and to find out the opinions of students on the use of such books.

Method

Explanatory sequential design among the mixed-method designs was used in the study. The semi-experimental design was used in the quantitative aspect of the study, and the 65 students in total who were being educated in the 9th year of a state school in Ankara province constituted the study group. Of these students, 33 were included in the experimental group while 32 were included in the control group. In the qualitative section of the study however, an interview was carried out with the focus group, and this group included the 30 students from the experimental group. During this application, the units The Rise of Civilization and The First Civilizations included in the History Education Program for the 9th grade for 5 weeks (10 course hours) in total were given to the experimental group using the formal textbook and nonfiction trade books as the auxiliary material, while the same was given to the control group using only the formal textbook. Academic success test and the attitude scale for the history lessons were used when collecting quantitative data of the study. Descriptive statistics, t-test for dependent and nondependent samples test were used for the analysis of quantitative data. The interview form was used for the collection of qualitative data, and the data obtained were analyzed using the descriptive analysis method.

Results and Discussion

Based on the findings obtained in the quantitative part of the study, nonfiction trade books used as supplementary materials for the textbooks in history teaching are effective in increasing the academic successes of students. This result is in parallel with some studies with results indicating that use of nonfiction trade books as supplementary materials have positive effects on increasing the academic success (Aşıcı, İnce, and Akyol, 2015; Guzzetti, Kowalinski, and McGowan, 1992; Jones, Coombs and McKinney, 1994; McGrain, 2002; McKinney and Jones, 1993; Tindall, 1996). Based on the opinions of students, in comparison with the textbooks, trade books are more accessible for students with the reasons that they are more noticeable with the richer illustrations they contain, and the language they use is more motivating for reading. Based on this, it can be concluded that nonfiction trade books have supporting effects on comprehending the subjects, on more persisting learning and in increasing the academic success of students. Since points obtained by experimental and control groups in the posttest history attitude were close to each other, it was concluded that such books were not effective in increasing the attitude for the course. However, based on the

answers of students to questions in the qualitative part of the study, it was found that opinions of students on the use of nonfiction trade books as supplementary materials were positive. This result is similar to those obtained some studies in the literature with results indicating that use of trade books in education do not create significant differences in the attitudes of students for the course (Guzzetti, Kowalinski, and McGowan, 1992; Jones and McKinney, 1993; Jones, Coombs and McKinney, 1994). In contrast, there are also studies reaching the conclusion that use of trade books as materials in teaching has positive effects on the attitude against the course (Tindall, 1996; Tucker, 2013). Accordingly, it is seen that differing results have been obtained in studies carried out on the effects of use of trade books as materials in teaching. The implementation period of this study might have effects on students having stronger and more settled attitudes. It was concluded that since attitude is a variable that changes in longer periods, effects of nonfiction trade books in history teaching on the attitude against the lessons should be investigated with studies designed with longer periods of the experimental process.

Giriş

Tarih doğası gereği geçmiş zamanda insanların, zaman ve mekân ile ilişkisinden ortaya çıkmış olan olay ve olguları inceler. Tarih derslerinde öğrenciler, doğrudan doğruya gözleyemedikleri ve tanık olmadıkları geçmiş dönemlere ait birçok olayla karşı karşıya kalmaktadır (Paykoç, 1991). Bu durum tarih konularının öğrenciler tarafından anlaşılmasını güçleştirir. Şimşek (2003) tarih dersinin bütün öğretim basamaklarında sevilmemesinin ve ezber dersi olarak algılanmasının bir nedeni olarak tarihte sözel ve soyut sembollerin kullanılması ile açıklamıştır. Soyut kavramlara dayalı konuları içeren tarih dersinin öğretimini kolaylaştırmak ve tarih öğretiminde dersin amaçlarına ulaşmak yardımcı materyalleri kullanmayı bir ihtiyaç haline getirmektedir (Paykoç, 1991). Öğretim ortamında materyal kullanımının birçok yararının olduğu bilinmektedir. Öğretim materyalleri öğrencileri güdülemesi, öğrenmeyi somut hale getirerek kolaylaştırması, öğrenilenlerin kalıcılığını

sağlaması gibi nedenlerle eğitim öğretim sürecinin verimliliğini artırmak için kullanılmaktadır (Yalın, 2002).

Tarih dersinde kullanılabilir pek çok materyal olmasına rağmen dersin öğretiminde genellikle öğretim programları doğrultusunda hazırlanan ders kitapları; öğretmen ve öğrenciler için temel ders kaynakları olarak görülmektedir (Karabağ, 2014; Kaya ve Demirel, 2008). Tarih öğretiminin Türkiye’de en önemli sorunlarından birisi tarih derslerinin genellikle ders kitabına bağlı öğretmen merkezli işlenmesidir (Kaya ve Demirel, 2008; Öztürk, 2012; Tekeli, 1998). Tarih dersi öğrencilerin içinde buldukları zamandan çok uzak olan konuları ve kavramları öğrenmesini gerektiren bir ders olduğundan bu özellikteki bir dersin tek bir materyal üzerinden işlenmesi sorun yaratabilmektedir. Nitekim ders kitaplarının okullarda tek ders materyali olarak kullanılması eğitimi ders kitaplarına bağımlı hâle getirerek, öğrenciyi edilgenliğe ve ezbere yöneltebilir (Cemaloğlu, 2003). Ayrıca tarih ders kitapları, tek kaynak olarak kullanıldığında kapsamlı bir alandan seçilmiş sığ içeriğin tek bir bakış açısından sunumu söz konusu olmaktadır. Ders kitabı temel kaynak olarak kullanılsa bile çeşitli kitapların ikinci kaynaklar olarak kullanılması farklı bakış açılarıyla karşılaşmak açısından değerlidir (Tunnell ve Ammon, 1996).

Tarih öğretiminde tek tip ders kitabı merkezli öğretim, öğrencilerin tarih dersini yalnızca ezberden ibaret sıkıcı bir ders olarak algılamalarına, dersten uzaklaşmalarına, derse karşı olumlu bir tutum oluşturamamalarına ve bunun sonucunda başarılarının düşmesine neden olabilir. Bu durum dersin amaçlarına ulaşılmasını güçleştirebileceğinden tarih öğretiminde ders kitabının yanında farklı materyallerden yararlanılması ihtiyacını gündeme getirmektedir. Bazı araştırmacılar (Beck ve McKeown, 1991; Donovan ve Smolkin, 2001; Freeman ve Levstik, 1988; McGowan ve Guzzetti, 1991a; Moss, 1991; Vacca ve Vacca, 2005) ders kitaplarına yönelik sorunları ve sınırlılıkları aşmada, ticari kitapların daha fazla derinlik sunması, farklı türlerde ve okuma seviyelerinde yazılması gibi nedenlerle yardımcı bir materyal olarak öğretime dâhil edilmesinin faydalı olacağını belirtmektedir. Bu durumla ilişkili olarak ders kitaplarındaki sorunlar ve sınırlılıklar sınıf içi öğretimde ticari kitapların kullanımının temel gerekçelerinden biri olarak değerlendirilmektedir (Baer, 2012; Edgington, 1998; VanSledright, 1995). Bu aşamada ticari kitaplar terimini tanımlamak gerekirse, Kim ve Garcia’nın (1996) ticari kitaplara (trade books) ilişkin sıraladığı genel özelliklerden yola çıkarak; çocuklara ve genç okullara keyif verme amacının yanı sıra kamuya satılmak üzere genel pazar için yazılmış, çeşitli

türde hazırlanan ve okulda farklı sınıf seviyelerinde kullanılmaya uygun ders kitabı olmayan kitaplar olarak tanımlanabilir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde öğretimde ders kitabının yanında farklı kitapların kullanılmasının eğitsel açıdan önemi kabul edildiğinden eğitim çağındaki çocuk ve gençlere hitap eden materyaller kapsamında kitap yayıncılığının büyük bir sektör oluşturduğu ve alan öğretimine yönelik bu tür kitapların eğitim alanyazınında ticari kitap (trade book) adı ile terimleştiği görülmektedir. Yurt dışı alanyazınında alan öğretimine yönelik yayımlanan ticari kitaplar bir materyal olarak araştırmalara konu olmasına rağmen Türkiye'de bu konuya ilişkin bilimsel çalışmaların eksikliği dikkat çekmektedir.

Türkiye'de ilgili alanyazın incelendiğinde ticari kitap (trade book) terimine yer veren çok sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Söz konusu bu çalışmalardan biri Doğanay tarafından çevirisi yapılan bir makale (McGowan ve Guzzetti, 1991b) iken, diğer bir çalışmada (Aktaş, 2011) ticari kitap terimi edebi türlerden biri olan hikâyeler kapsamında ele alınmıştır. Bunun dışında ilkökul fen dersinin öğretiminde kurgu dışı bilgilendirici ticari kitapların kullanımı ile ilgili bir araştırmaya rastlanmıştır (Aşıcı, İnce ve Akyol, 2015). Ancak bu çalışmada trade book terimi ile ilgili net bir isimlendirme olmadığı gerekçesi ile ticari kitap (trade book) terimi araştırmacılar tarafından alanyazınıdaki adı ile değil ilgi kitabı adıyla ele alınmıştır. Türkiye'de tarih öğretiminde ilgili alanyazın incelendiğinde ders kitabı dışında materyal olarak kitap kullanımı özellikle roman ve hikâye gibi kurgu türündeki kitaplar kapsamında ele alındığı görülmektedir (Altunay, 2011; Akkuş, 2007; Ata, 2000; Çiftçi, 2011; Erol, 2012; Keskin, 2008; Öztürk, 2002; Şimşek, 2006a, 2006b; Top, 2009).

Şu aşamaya kadar yapılan açıklamalara göre, tarih dersinin öğretiminde gerek öğretim ilkeleri gerekse bu dersin doğası gereği tek bir kitaba bağlı kalınarak işlenebilecek bir ders olmaması nedeniyle ders kitabı dışında dersin farklı kitaplarla desteklenmesi ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Öğretim sürecinde ticari kitapların bir materyal olarak kullanımının yararlılıkları çeşitli yayın ve araştırmalarda (Beck ve McKeown, 1991; Donovan ve Smolkin, 2001; Freeman ve Levstik, 1988; Jones, Coombs ve McKinney, 1994; McGowan ve Sutton, 1988; McGowan ve Guzzetti, 1991a; Moss, 1991; Vacca ve Vacca, 2005; VanSledright, 1995) dile getirilmiştir. Ancak ticari kitapların kullanımı ile ilgili mevcut bu yayın ve araştırmalar incelendiğinde; çalışmaların çoğunlukla ilkökul, ortaokul öğrencilerine yönelik olduğu, tarih öğretimine yönelik çalışmaların sosyal bilgiler dersi kapsamındaki yapıldığı, az sayıda deneysel araştırmanın olduğu, hikâye, roman kapsamında yer alan kurgu kitaplarının kullanımına odaklanıldığı tespit edilmiştir.

Alanyazında bazı çalışmalarda (Moss, 1991, 2005; Moss, Leone, Dipillo, 1997; Palmer ve Stewart, 1997; Vacca ve Vacca, 2005: 161) kurgu dışı ticari kitapların okul derslerinde kullanımının okumaya ve öğrenmeye teşvik etme konusunda önemli katkıları olduğu belirtilmektedir. Bilgilendirici kitaplar olarak da ifade edilen kurgu dışı kitaplar, olgusal bilgileri aktaran ve temel amacı bilgiyi açıklamak olan kitap türleridir (Kletzien ve Dreher, 2004; Moss, 1991). Öğrencilere yönelik yayımlanan kurgu dışı ticari kitaplarda tek bir kitap içinde çeşitli metin türleri kullanabilmekte ve bilgiler farklı formatta, çekici tasarımlarla sunulmaktadır. Bu duruma bağlı olarak kurgu dışı kitaplarda bilginin sunumunda açıklayıcı, anlatı ve her ikisinin birleşimi olan karma metin yapıları kullanılmaktadır (Kletzien ve Dreher, 2004; Donovan ve Smolkin, 2001). Kurgu dışı ticari kitapların sahip olduğu bu özelliklerin öğrencilerin okuma motivasyonunu artırmada yarar sağladığı belirtilmektedir (Vacca ve Vacca, 2005). Young ve Vardell'e (1993) göre de kurgu dışı ticari kitaplar; çeşitli okuma seviyelerine hitap edebilmesi, yazma stili ve görsellik açısından ders kitaplarından daha fazla çekici olması, etkileyici bir konu çeşitliliği sahip olması, konuları ders kitaplarına göre daha derinlemesine incelemeye olanak tanınması ve daha güncel bilgiler sunması açısından yararlıdır. Kurgu dışı ticari kitapların yararları eğitim alanyazınında birçok çalışmada (Andler, 2014; Donovan ve Smolkin, 2001; Harvey, 2002; Moss, 1991; Young ve Moss, 2006; Young, Moss ve Cornwell, 2007) ele alınmasına rağmen, öğretimde bu tür kitapların kullanımının sonuçlarını görme noktasında bilgilerin yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Özellikle lise düzeyinde tarih öğretiminde kurgu dışı ticari kitapların ders kitabının yanında ek materyal olarak kullanılmasının öğrencilerin başarı ve tutumuna yönelik etkileri konusunda deneysel bir araştırmanın olmadığı tespit edildiğinden bu konunun ele alınması ilgili alanyazına özgün bir katkıda bulunma çabası olarak görülebilir. Bu bağlamda yapılan bu araştırma, alan öğretiminde özellikle öğrencilere yönelik yayımlanan kurgu dışı ticari kitaplar konusuna dikkat çekmesi ve yapılacak yeni araştırmalara açılımlar sağlaması açısından önemlidir.

Sonuç itibariyle bu araştırmanın amacı 9. sınıf tarih dersinin işlenişinde ders kitabının yanında kurgu dışı ticari kitapların materyal olarak kullanımının öğrencilerin akademik başarı ve derse yönelik tutumlarına olan etkisini ve bu kitapların kullanımına yönelik öğrenci görüşlerini ortaya koymaktır. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Deneysel işlem sonrası hem deney ve hem de kontrol grubunun öntest-sontest başarı testi puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Deneysel işlem sonrası deney ve kontrol grubunun sontest başarı testi puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Deney ve kontrol grubunun tarih dersine yönelik tutumları nasıldır?
4. Deney grubu öğrencilerinin;
 - Tarih dersinde kurgu dışı ticari kitapların kullanımının ders başarısına yönelik katkısının olup olmadığı konusunda görüşleri nasıldır?
 - Tarih dersinde kurgu dışı ticari kitapların kullanımının derse yönelik bakış açılarında herhangi bir değişikliğe sebep olup olmadığı konusunda görüşleri nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

İlişkisel araştırma niteliğinde olan bu çalışmada, karma yöntemin açıklayıcı sıralı deseni kullanılmıştır. Açıklayıcı sıralı desende öncelikle nicel veriler toplanıp analiz edilir. Daha sonra nicel bulguları daha detaylı bir şekilde açıklamak için nitel verilerden yararlanılır (Creswell, 2017: 224). Araştırmanın nicel boyutunda verileri toplamak için yarı deneysel desen kullanılmıştır. Nicel boyutun verilerinin sonuçlarını daha derinlemesine açıklamak için nitel boyutta odak grup görüşmesi tekniğinden yararlanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın nicel boyutunun çalışma grubunu, Ankara il merkezinde yer alan bir devlet okulunun 9. sınıfında öğrenim gören 33'ü deney grubunda ve 32'si kontrol grubunda olmak üzere toplam 65 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın uygulama süreci Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli yasal izin alındıktan sonra başlatılmıştır. Amaçlı ve uygun örnekleme yöntemi ile seçilen bu okuldaki 9/B ve 9/D sınıflarına deneysel işlemin başında kişisel bilgi formu ve başarı testi uygulanmıştır. Uygulanan kişisel bilgi formu sonucuna göre iki grubun demografik özelliklerinin birbirine benzediği, yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre grupların başarı öntest puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($t(65)=-,399, p>,05$). Bu iki gruptan 9/B şubesi deney grubu, 9/D şubesi ise kontrol

grubu olarak rastgele atanmıştır. Araştırmanın nitel boyutundaki çalışma grubunu ise deney grubu içerisinde amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen 30 öğrenci oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada nicel verilerin toplanması için akademik başarı testi ve tarih dersi tutum ölçeği kullanılmıştır. Nitel veriler için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veri toplama araçlarına ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

Başarı Testi

Başarı testinin hazırlanma sürecinde ilk olarak çoktan seçmeli test geliştirme konusu ile ilgili alanyazın incelemesi yapılmıştır. Daha sonra kapsam geçerliğini sağlamak için belirtke tablosu hazırlanmış ve soru havuzu oluşturularak uzman görüşü alınmıştır. Ünitadaki her kazanıma ilişkin en az 5 soru olacak şekilde 30 soru araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Bu soru havuzuna ÖSYM'den alınan yazılı izinle üniversiteye giriş sınavlarında çıkmış 12 sorusunda dâhil edilmesi ile toplam 42 soruluk ön deneme formu oluşturulmuş ve bu form pilot uygulamada 247 öğrenciye uygulanmıştır. Geçerlik çalışmaları kapsamında ön deneme formunun pilot uygulaması sonucu elde edilen verilere, madde analizi yapılarak her bir maddenin güçlük ve ayırt edicilik indeksleri hesaplanmıştır. Madde güçlük indeksi, 0 ile 1 arasında değerler alabilir. Bir madde için bulunan değer 0'a yaklaştıkça maddenin zor olduğu, 1'e yaklaştıkça kolay olduğu şeklinde yorumlanır. Buna göre bir başarı testinde güçlük indeksinin 0,50 civarında orta güçlükte olması gerekir (Bayrakçeken, 2009: 315). Madde ayırt edicilik indeksi (D) ise bir maddeyi bilenle bilmeyeni ayırt etme yüzdesi olarak ele alınan değerdir. Bu indeks -1.0 ile +1.0 arasında değişen değerler alır. Başarı testinin madde analizi sonuçlarına göre testin ortalama ayırt edicilik indeksi 0,42, madde güçlüğü ise 0,37 olarak hesaplanmıştır. Yapılan madde analizleri sonucunda alanyazında test maddelerinin güçlük ve ayırt edicilik indekslerinin belirtilen aralıktaki değerlerini alan maddeler seçilerek, testin kapsam geçerliğini göz önünde bulundurularak 25 soruluk nihai başarı testi oluşturulmuş ve bu test öntest-sontest olarak uygulanmıştır. Ön denemede testin güvenilirlik analizi sonucu Kuder Richardson-20 güvenilirlik katsayısı ise 0,76 olarak bulunmuştur. 0 ile 1 arasında değişen bir sayı ile ifade edilen güvenilirlik katsayısının 0,70 ve daha yüksek olması test puanlarının güvenilirliği için genel olarak yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2014).

Tarih Dersi Tutum Ölçeği

Araştırmada nicel verilerinin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen tarih dersi tutum ölçeği kullanılmıştır. Tarih dersi tutum ölçeği maddeleri hazırlanmadan önce konuya ilişkin alanyazın taraması yapılarak kuramsal açıklamalar incelenmiştir. Bu süreçte 43 lise öğrencisinden tarih dersine ilişkin duygu, düşünce ve davranışlarını anlatan kompozisyon yazmaları istenmiştir. Ayrıca alan uzmanlarının da görüşleri alınarak tarih dersine ilişkin tutumu ölçmeye yönelik beşli Likert tipinde 45 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Ölçeğin kapsam geçerliği uzman görüşleri alınarak sağlanmıştır. Ölçeğin pilot uygulaması çalışmanın gerçek grubunda yer almayan Ankara ilinde bulunan iki ayrı devlet okulunda öğrenim gören 290 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Testin pilot uygulamasından elde edilen verilerin, faktör analizine uygun olup olmadığı Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett's testi ile kontrol edilmiş (KMO katsayısı ,88 ve Barlett testi $p<,05$) ve sonuçta verilerin faktör analizine uygun olduğuna karar verilmiştir. Çalışmanın faktör analizinde temel bileşenler analizi sonucunda ölçek için varyansın %60'ını açıklayan üç faktörlü bir yapı önerildiği görülmüştür. 3 faktörlü ölçeğin faktörlerindeki açıklanan varyans yüzdesi toplamı 60,2 ve maddelerinin faktör yükleri ise |0,43| ile |0,80| arasında değişmektedir. Bu doğrultuda yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda tarih dersine yönelik tutum ölçeği için toplam 20 madde; derse yönelik olumlu duygu tutum boyutu, derse yönelik olumsuz duygu tutum boyutu ve derse yönelik davranışa dönük tutum boyutu olmak üzere üç faktör olarak düzenlenmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha (a) iç tutarlılık katsayısı; derse yönelik olumlu duygu tutum boyutu ,95, derse yönelik olumsuz duygu tutum boyutu ,89 ve derse yönelik davranışa dönük tutum boyutu ,91, ölçeğin bütünü için Cronbach Alpha (a) iç tutarlılık katsayısı ,94 olarak bulunmuştur.

Görüşme Formu

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacının bağımlı değişkenleri olan başarı ve tutum değişkenleri dikkate alınarak, açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu uygulanmıştır. Araştırmacının amacına yönelik görüşme formunun hazırlanması sürecinde konuyla ilgili alanyazın incelenmiştir. Görüşme formunun geçerliğini sağlamak için deneme uygulaması yapılmadan önce görüşme formu, uzman değerlendirmesine sunulmuştur. Uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda yapılan düzeltmelerden sonra, gönüllülük ilkesine bağlı kalarak form deney grubundan seçilen 6 kişilik bir gruba deneme

amacıyla uygulanmıştır. Soruların anlaşılabilirliğini ve uygulanabilirliğini test etmek amacıyla yapılan bu pilot uygulamada herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır. Öğrencilerden alınan yanıtların incelenmesi sonucu form bu haliyle uygulanmıştır.

Uygulama Süreci

Araştırmanın deneysel işlemleri 2016-2017 eğitim öğretim yılının güz döneminde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada deney ve kontrol grubuna deneysel işlem öncesinde ve sonrasında akademik başarı testi, deneysel işlem sonrasında tarih dersi tutum ölçeği uygulanmıştır. Ayrıca deneysel işlem sonrasında deney grubuna görüşme formu uygulanmıştır. Deneysel işlem sürecinde 9. sınıf Tarih Dersi Öğretim Programında (2007) yer alan Uygarlığın Doğuşu ve İlk Uygarlıklar ünitesinin işlenişinde deney ve kontrol grubunda aynı yöntem ve etkinliklerle (soru-cevap, tartışma, yazma çalışması) dersler işlenmiştir. Deney grubunda ünitenin işlenişinde kurgu dışı ticari kitapların kullanımına yönelik bir plan hazırlanmış ve bu plan toplam 5 hafta (10 ders saati) süren deneysel işlem sürecinde uygulanmıştır. Deneysel süreçte kullanılacak kitapların seçiminde; ünitenin kazanım ve konularına uygun olması ve eğitsel özelliklerinin (içerik, dil, görsel tasarım) çalışma grubunda yer alan öğrencilerin seviyesine uygun olması ölçütleri dikkate alınmıştır. Kitapların belirlenen ölçütlere uygun olup olmadığı konusunda uzman görüşüne başvurulmuştur. Ayrıca kitapların yaş grubuna uygunluğunun tespitinde araştırmacının çalışma grubuna dâhil olmayan 9. sınıf öğrencilerinin görüşleri dikkate alınmıştır. Deneysel süreçte kullanılan kitaplar araştırmacı tarafından temin edilerek deney grubu öğrencilerine dağıtılmıştır. Uygulama sürecinde deney grubunda öğretim materyali olarak MEB tarafından dağıtılan ders kitabının yanında ek materyal olarak Tablo 1’de yer verilen kurgu dışı ticari kitaplar, kontrol grubunda sadece ders kitabı kullanılmıştır.

Tablo 1

Deney Grubuna Okutulan Kitaplar

Kitap Adı	Yılı	Yayınevi	Yazarı	Telif/ Tercüme	Sayfa Sayısı
Çizgilerle Anadolu Uygarlıkları (Taş Devrinden Demir Çağına- Göbeklitepe Çatalhöyük Hititler Urartular)	2015	Gölgeler Kitap Mecra	Behzat Taş	Telif	46
Antik Dünya (Mısır-Roma-Yunan)	2008	Türkiye İş Bankası Kültür	Stephen Biesty	Tercüme	78

Keşfedim (Mısır)	2013	Türkiye İş Bankası Kültür	Philip Steele	Tercüme	64
------------------	------	---------------------------	---------------	---------	----

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen nicel veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Nicel verilerin analizinde; betimsel istatistikler (ortalama, standart sapma), bağımlı ve bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. Nitel verilerin analizinde ise betimsel analiz yöntemi kullanılmış ve araştırma sorularından yola çıkarak elde edilen veriler temalar altında düzenlenerek sunulmuştur.

Bulgular

Deney ve Kontrol Grubunun Öntest-Sontest Başarı Puanları Farkına Yönelik Bulgular

Tablo 2

Deney ve Kontrol Grubunun Öntest-Sontest Başarı Puanları Farkına İlişkin Betimsel İstatistikler

Grup	Ölçüm	N	\bar{x}	S.S.
Kontrol	Başarı (Öntest)	32	19,38	7,40
	Başarı (Sontest)	32	47,75	16,88
Deney	Başarı (Öntest)	33	19,64	7,70
	Başarı (Sontest)	33	60,36	15,54

Öğrencilerin öntest-sontest puanları arasındaki farklara ilişkin betimsel istatistikler incelendiğinde hem deney hem de kontrol grubunun sontest puanları ortalamasının öntest puanları ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir. Tablo 2 incelendiğinde deney grubunun öğretim süreci sonunda öntest puanlarına göre sontest puanları ortalamasında 40,73 puanlık bir artış oluşurken, kontrol grubunda 28,38 puanlık artış olduğu görülmektedir. Elde edilen farkların manidar olup olmadığının incelenmesi için bağımlı örneklem t-testi kullanılmıştır. Bağımlı örneklem t-testi parametrik bir yöntemdir ve analiz yapılmadan önce öntest-sontest farklarının normalliğinin incelenmesi gerekmektedir. Bu nedenle hem deney hem de kontrol grubunun öntest-sontest puanlarının farkı alınarak dağılımın normalliği incelenmiştir. Öntest-sontest puanları farkının normalliğinin incelenmesi için yapılan Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda hem deney hem de kontrol grubu için dağılımların normal olduğu belirlenmiştir ($p>,05$). Hem deney hem de kontrol grubunun öntest-sontest puanları farkı için yapılan bağımlı örneklem t-testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Öntest-Sontest Başarı Puanları Bağımlı Örneklem t-Testi Sonuçları

Grup	Ölçüm	\bar{x} Fark	S.S.	t	sd	p
Kontrol	Öntest-Sontest	28,38	18,27	8,786	31	0,000
Deney	Öntest-Sontest	40,73	17,90	13,070	32	0,000

Tablo 3'te verilen bağımlı örneklem t-testi sonuçları incelendiğinde kontrol grubundaki öğrencilerin başarılarındaki ortalama 28,38 puanlık artışın manidar olduğu görülmektedir. Buna göre kontrol grubundaki kullanılan ders kitabının öğrencilerin başarıları artırmada etkili olduğu söylenebilir. Deney grubundaki öğrencilerin öntest-sontest puanları arasındaki farkın incelenmesi sonucunda, öğretim süreci sonrasında öğrencilerin puanlarında ortalama 40,73 puanlık artışın manidar olduğu görülmektedir. Buna göre deneysel süreçte kullanılan her iki öğretim materyalinin öğrencilerin başarılarında artış sağladığı fakat deney grubunun başarılarındaki artışın kontrol grubunun başarılarındaki artıştan daha fazla olduğu görülmektedir.

Deney ve Kontrol Grubunun Başarı Testinden Aldıkları Sontest Puanları Farkına Yönelik Bulgular

Tablo 4

Deney ve Kontrol Grubu Sontest Puanları Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{x}	S.S.	t	sd	p
Kontrol	32	47,75	16,88	-3,136	63	0,003
Deney	33	60,36	15,54			

Deney ve kontrol grubunun sontest puanları arasındaki farkın manidarlığının incelendiği bağımsız örneklem t-testi sonuçları değerlendirildiğinde öğrencilerin sontest puanları arasındaki 12,61 puanlık farkın manidar olduğu görülmüştür. Deneysel işlem öncesinde başarıları bakımından benzer olan iki grubun, sontest puanları arasında oluşan manidar fark, deney grubunda öğretim materyali olarak ders kitabının yanında kurgu dışı ticari kitapların kullanımının, kontrol grubunda sadece ders kitabı kullanımına göre daha etkili olduğunu göstermektedir.

Deney ve Kontrol Grubunun Tarih Dersine Yönelik Tutum Puanlarına Yönelik Bulgular

Tablo 5

Deney ve Kontrol Grubunun Tarih Dersine Yönelik Tutum Betimsel İstatistikleri

Tarih Dersine Yönelik Tutum	Grup	N	\bar{x}	S.S.
Olumlu Duygu (Sontest)	Kontrol	32	23,97	4,67
	Deney	33	24,52	5,39
Olumsuz Duygu (Sontest)	Kontrol	32	16,41	4,16
	Deney	33	15,21	3,38
Davranış (Sontest)	Kontrol	32	18,50	4,00
	Deney	33	17,70	4,28

Deney ve kontrol grubunun tarih dersine olumlu duygu boyutundaki puanlarına ilişkin betimsel istatistikler incelendiğinde deney grubunun tutumlarının kontrol grubundan 0,55 puan daha yüksek olmakla birlikte oldukça benzer olduğu görülmektedir. Olumlu duygu boyutundaki puanların düzeyi değerlendirildiğinde öğrencilerin orta düzeyde olumlu tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Olumlu duygu boyutundaki bulgulara paralel olarak öğrencilerin olumsuz duygu boyutundaki puanlarının dağılımı incelendiğinde deney grubunun, kontrol grubuna göre 1,2 puan daha düşük düzeyde olumsuz tutuma sahip olduğu görülmekle birlikte benzer düzeyde olduğu görülmektedir. Araştırma sonucunda hem deney hem de kontrol grubunun düşük düzeyde olumsuz tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin davranış boyutunda tarih dersine yönelik tutumları incelendiğinde kontrol grubunun 0,80 puan daha yüksek olmakla birlikte benzer tutuma sahip olduğu görülmektedir.

Deney Grubu Öğrencilerinin Tarih Dersinin İşlenişinde Kurgu Dışı Ticari Kitapların Kullanımının Ders Başarısına Katkısının Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Tablo 6

Deney Grubu Öğrencilerinin Tarih Dersinin İşlenişinde Kurgu Dışı Ticari Kitapların Kullanımının Ders Başarısına Katkısının Olup Olmadığına İlişkin Görüşleri

Temalar	f
Katkısı oldu	25
Derinlemesine öğrenmeyi sağlama	24
Bilgi açısından ayrıntılı olma	24
Daha anlaşılır olma	22
Görsellerin etkisi ile daha iyi anlama	23
İçeriğin sunumunun öğrenmeyi kolaylaştırması	17
Severek okuma	14
Kalıcılık	19

Öğrenmeyi kalıcı kılma	19
Katkısı olmadı	5
Kısa anlatımı tercih etme	3
Konuya ilgi duymama	2
Üniversite sınavında çıkmama	1
Sayısal öğrencisi olma	1
Okumaktan hoşlanmama	1

Tablo 6’da öğrenci görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin hemen hemen tamamının (f=25) kurgu dışı ticari kitapların kullanımının ders başarısına olumlu yönde katkısının olduğunu ifade etmektedir. Bu soruya yönelik öğrencilerden gelen olumlu yanıtlar *derinlemesine öğrenmeyi sağlama, daha anlaşılır olma ve kalıcılık* şeklinde üç ana temada toplanmıştır. *Derinlemesine öğrenmeyi sağlama temasında*, öğrenciler kitapların bilgi açısından ayrıntılı olması (f=24) nedeniyle başarılarına katkısının olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bulgulara ilişkin öğrenci görüşlerinden örnek bir alıntıya aşağıda yer verilmiştir.

Ö30: “Evet kitapların katkısı oldu. Bu kitaplar her ayrıntıya girmiş. Bu sayede daha çok açıklayıcı bilgi aldım. Resimli olması benim çok hoşuma gitti. Hikâye gibi anlattığı için hayal kurarak o zamanı daha iyi anlamamı sağladı. Sanki bir belgesel izliyor gibi bir his verdi bana. Tarih kitabımız konuları fazla ayrıntıya girmeden hemen anlatmış.”

Daha anlaşılır olma (f=22), temasında öğrenciler, kitaplardaki görsellerin etkisi ile daha iyi anladıkları (f=23), içeriğin sunumunun öğrenmeyi kolaylaştırdığı (f=17), severek okudukları (f=14) için başarılarına katkısının olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bulgulara ilişkin öğrenci görüşlerinden örnek bir alıntıya aşağıda yer verilmiştir.

Ö20: “Bence başarı artırıcı ben böyle düşünüyorum. Çünkü bu kitaplar ders kitabı gibi değiller. Daha eğlenceli anlattığı için kişinin okuyası geliyor.”

Kalıcılık (f=19) temasında ise öğrenciler kitapların öğrenmeyi kalıcı kılması (f=19) nedeniyle başarılarına katkısının olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bulguya ilişkin öğrenci görüşlerinden örnek bir alıntıya aşağıda yer verilmiştir.

Ö1: “Çünkü konular bu kitaplarda daha ayrıntılı ve resim içerikleri ile anlatılmış. Öğrenmesi kolay geldi. Böyle anlatım aklımda kalmasına yardımcı oldu.”

Öğrenciler kitaplardaki görsel zenginliğin konuların daha iyi anlaşılmasını sağladığını, öğrenmeyi kolaylaştırdığını ve daha akılda kalıcı olmasına katkı sağladığını belirtmişlerdir. Bu

bulgulardan hareketle, öğrenci görüşlerine göre tarih öğretiminde kurgu dışı ticari kitapların akademik başarıyı artırmada olumlu etkisinin olduğunu söylenebilir.

Tarih öğretiminde kurgu dışı ticari kitapların başarıya etkisi konusunda elde edilen veriler incelendiğinde 5 öğrencinin olumsuz görüş bildirdiği görülmüştür. Öğrenciler olumsuz görüşlerindeki sebepleri; kısa anlatımı tercih etme (f=3), konuya ilgi duymama (f=2), üniversite sınavında çıkmama (f=1), sayısal öğrencisi olma (f=1), okumaktan hoşlanmama (f=1) şeklinde açıklamışlardır. Bu bulguya ilişkin öğrenci görüşlerinden örnek bir alıntıya aşağıda yer verilmiştir.

Ö4: “Benim açımdan çok olmadı. Açıkçası pek kitap okumaktan hoşlanmıyorum. Kitapların resimli anlatımı güzel ama ben bu konuları sevmedim. Ben Osmanlı konularını seviyorum.”

Deney Grubu Öğrencilerinin Tarih Dersinin İşlenişinde Kurgu Dışı Ticari Kitapların Kullanımının Derse Yönelik Bakış Açılarında Değişikliğe Sebep Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Tablo 7

Deney Grubu Öğrencilerinin Tarih Dersinin İşlenişinde Kurgu Dışı Ticari Kitapların Kullanımının Derse Yönelik Bakış Açılarında Değişikliğe Sebep Olup Olmadığına İlişkin Görüşleri

Temalar	f
Evet	21
İlgi ve merakı artırma	19
Zevk alma	17
Derse katılımı artırma	15
Öğrenmekten hoşlanma	12
Hayır	9
Çalışma yükünü artırma	6
Dersi sıkıcı bulma	2
Okumayı sevmeme	2

Tablo 7’de görüldüğü üzere öğrenci görüşleri incelendiğinde öğrencilerin büyük çoğunluğu dersin işlenişinde ticari kitaplardan yararlanmanın derse yönelik bakış açısını olumlu yönde etkilediği (f=21) yönünde görüş bildirmişlerdir. Bazı öğrenciler ise derse yönelik tutumlarında bir değişiklik olmadığını (f=9) belirtmişlerdir. Öğrenciler derse yönelik bakış açısındaki değişiklikler ile ilgili olarak; ilgi ve merakı artırma (f=19), zevk alma (f=17), derse

katılımı artırma (f=15), öğrenmekten hoşlanma (f=12) gibi ifadeleri dile getirmiştir. Bu bulgulara ilişkin öğrenci görüşlerinden örnek bir alıntıya aşağıda yer verilmiştir.

Ö8: “Olduğunu düşünüyorum. Kitaplardan o zamanki insanların yiyecekleri, içecekleri, yaşamları, giyecekleri gibi şeylerini daha ayrıntılı öğrendim. Kitaplar eski yemek tariflerini bile vermiş. Tarihle ilgili konuları daha çok merak ettiriyor.”

Deney grubu öğrencilerinin görüşleri incelendiğinde, tarih dersinde kurgu dışı ticari kitapların kullanımın derse yönelik bakış açılarında herhangi bir değişiklik yaratmadığı yönünde 9 öğrencinin olumsuz görüş bildirdiği görülmüştür. Bu görüşlere ilişkin örnek bir alıntıya aşağıda yer verilmiştir.

Ö16: “Hayır değişiklik olmadı. Çünkü sınav soruları ders kitabından soruluyor. Sorular bu kitaplardan gelirse diğer derslere çalışmak için zaman kalmaz.”

Olumsuz görüş bildiren öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, dersi kitabı dışında farklı kitapların kullanımının onların çalışma yükünü artırması (f=6), tarihi sıkıcı bulma (f=2) okumayı sevmeme (f=2) gibi gerekçelerin öğrencilerin hayır cevabını vermelerinde etkili olduğu söylenebilir.

Sonuç

Araştırma bulgularına göre deneysel işlem sürecinde ders kitabı yanında kurgu dışı ticari kitaplar kullanılan deney grubu ile sadece ders kitabı kullanılan kontrol grubunun son test başarı puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bu bulguya dayanarak tarih öğretiminde ders kitabının yanında kurgu dışı ticari kitapların bir materyal olarak kullanımının öğrencilerin akademik başarısını artırmada olumlu yönde etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç öğretim sürecinde ticari kitapların bir materyal olarak kullanımının başarıyı artırmada olumlu yönde etkisinin olduğuna yönelik sonuçlara ulaşan bazı çalışmalarla (Aşıcı, İnce ve Akyol, 2015; Guzzetti, Kowalinski ve McGowan, 1992; Jones, Coombs ve McKinney, 1994; McGrain, 2002; McKinney ve Jones, 1993; Tindall, 1996) paralellik göstermektedir. Kurgu dışı ticari kitapların öğretim sürecinde kullanımı ile ilgili çalışmalar yapan Moss (1991), içerik öğretiminde kurgu dışı ticari kitapların ders kitaplarını tamamlayıcı bir şekilde kullanılmasının öğrencilerin akademik başarılarında

kilit rol oynayacağını ifade etmektedir. Ayrıca sınıf içi öğretimde materyal kullanımının akademik başarı üzerindeki etkisini inceleme amacıyla Kablan, Topan ve Erkan'ın (2013) yaptığı bir araştırmada 57 adet deneysel araştırmaya yapılan meta-analiz hesaplaması sonucunda sınıf içi öğretimde materyal kullanımının akademik başarı açısından olumlu yönde etkili olduğu, bu etkililik düzeyinin öğretim kademeleri, ders türleri ve materyal türlerine göre farklılık göstermediği sonucu bu araştırmanın bulgularını desteklemektedir. Alanyazında yapılan çalışmalar incelendiğinde ticari kitapların öğretimde bir materyal olarak kullanılmasının akademik başarıyı olumlu yönde etkilediğine yönelik sonuçlara ulaşan araştırmalar çoğunluktadır. Ancak Tucker'ın (2013) yaptığı bir araştırmada farklı bir bulgu olarak ticari kitapların öğretimde kullanılması deney ve kontrol grubunun başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Tucker (2013) yaptığı bu araştırmada iki grubun başarısında anlamlı farklılık çıkmamasında; uygulama süresinin diğer araştırmalara göre kısa olması (üç hafta sürmesi), öğrencilerin ticari kitaplarda daha derin içerik bilgisi ile karşılaşmasına rağmen başarının değerlendirilmesinde üst düzey bir test yerine bilgi düzeyinde bir test uygulanması ve uygulamanın okulun son üç haftası öğrencilerin dikkatlerinin azaldığı bir zaman diliminde yapılması şeklinde sonuçları etkileyebilecek bazı nedenleri sıralamıştır.

Araştırma bulgularına göre her iki grubun derse yönelik tutum puanlarının ortalamasının birbirine oldukça yakın olduğu tespit edilmiştir. Buna göre deneysel işlem sürecinde kullanılan kurgu dışı ticari kitapların deney grubunun derse yönelik tutum puanları üzerinde kontrol grubuna göre etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç alanyazında ticari kitapların öğretim sürecinde kullanılmasının öğrencilerin derse yönelik tutumunda anlamlı bir fark yaratmadığına ilişkin sonuçları olan bazı araştırmalarla (Guzzetti, Kowalinski ve McGowan, 1992; McKinney ve Jones 1993; Jones, Coombs ve McKinney, 1994) benzerlik göstermektedir. Buna karşılık öğretimde ticari kitapların bir materyal olarak kullanımının derse yönelik tutuma olumlu yönde etkisinin olduğuna dair sonuçlara ulaşan araştırmalara rastlanmaktadır. Örneğin Tucker'ın (2013) öğretimde ticari kitapların kullanımı ile ilgili yaptığı araştırmada, uygulanan tutum ölçeğinde test edilen dokuz boyutun ikisini oluşturan derse karşı tutum ve dersin yararlılığına ilişkin öğrenci algısında deney grubunda uygulama öncesine göre anlamlı farklılık gösterdiği, ölçeğin diğer boyutlarında ise anlamlı farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır. Tindall'ın (1996) yaptığı çalışmada da ticari kitap kullanımının

öğrencilerin derse yönelik tutumunda olumlu yönde anlamlı farklılık yarattığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu iki araştırmada ticari kitaplar ders kitaplarından daha iyi bir edebi nitelik taşıdığı için bu durum öğrencilerin içerik alanına daha fazla ilgi göstermesine, daha iyi anlamasına, daha kolay bir şekilde ilgilerinin sürdürülmesine ve derse yönelik daha iyi bir tutum geliştirmesine sebep olduğu vurgulanmıştır. Buna göre öğretimde ticari kitapların bir materyal olarak kullanımının derse yönelik tutuma etkisi konusunda yapılan araştırmalarda farklı sonuçların olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen veriler üzerinde yapılan analiz sonuçlarına göre deney grubu öğrencilerinin çok büyük bir kısmının tarih dersinin öğretiminde kurgu dışı ticari kitapların kullanımının derse yönelik başarıya olumlu yönde etkisinin olduğu yönünde görüş bildirdiği tespit edilmiştir. Bu sonuç araştırmanın nicel boyutundan elde edilen verilerin nitel boyutundan elde edilen verileri desteklediğini göstermektedir. Deney grubu öğrencileriyle yapılan görüşmelerde, öğrencilerin ticari kitapların kullanımının ders başarısına katkısı olduğu yönündeki görüşlerinin altında yatan nedenler belirlenmeye çalışılmıştır. Buna göre deney grubundaki öğrencilerin büyük bir kısmı kitapların başarıya katkı sağlamasındaki nedenler olarak; derinlemesine öğrenmeyi sağlama, daha ilgi çekici, anlaşılır ve akılda kalıcı olma, okuma ve öğrenme isteği uyandırma gibi özellikleri belirtmişlerdir. Öğrenci görüşlerinde dile getirilen kurgu dışı ticari kitaplara ilişkin olumlu özellikler öğrencilerin öğrenme motivasyonunu olumlu yönde etkilediği ve bu durumun onların başarı puanlarını artırmada etkili olduğu söylenebilir. Bu bulgu alanyazında öğretimde ticari kitapların kullanımı ile ilgili öğrenci görüşlerini ele alan bazı araştırmalarla benzerlik göstermektedir. Örneğin VanSledrigt'in (1995) öğretimde ders kitabının yanında ticari kitapların kullanımının öğrenme üzerindeki etkisini incelediği araştırmada öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin ticari kitapları ilginç ve bilgilendirici buldukları, onları okumaktan hoşlandıkları, ticari kitapların tarih okuma motivasyonlarını artırdığı bulgularına ulaşılmıştır. VanSledrigt'in (1995) yapmış olduğu araştırmada ticari kitaplara yönelik öğrencilerin belirttikleri görüşler bu araştırmanın deney grubu öğrencilerinin odak grup görüşmelerinde ticari kitapların kullanımına ilişkin belirttikleri görüşlerle benzerlik göstermektedir. Tomlinson, Tunnell ve Richell (1993) tarafından yapılan tarih ders kitapları ile ticari tarih kitaplarının okunabilirliğinin ve örgütsel yapısının karşılaştırıldığı araştırmada ticari kitapların; ders kitaplarından öğrenciler için daha okunabilir, anlaşılır, daha cezbedici ve eğitici olduğu, ders kitaplarının ise konuyu derinlemesine

keşfetmeye izin vermediği için öğrencilerin nedensel ilişkileri anlaması konusunda eksik kaldığı belirtilmiştir. Öğrenci görüşlerine göre ders kitabına göre ticari kitapların, içerdiği zengin görselleri ile dikkat çekmesi, anlatım dilinin okumaya daha çok motive etmesi nedeniyle öğrenciler için daha ulaşılabilir kitaplar olduğu söylenebilir. Bu duruma bağlı olarak kurgu dışı ticari kitapların konuları daha iyi kavramada, daha kalıcı öğrenmede ve öğrencilerin başarılarını arttırmada destekleyici etkileri olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Deney grubunda görüşmeye katılan öğrencilerin büyük bir kısmının kurgu dışı ticari kitapların derse yönelik tutumlarında olumlu etkilerine yönelik görüş bildirdiği tespit edilmiştir. Deney grubu öğrencileriyle yapılan görüşmelerde, öğrencilerin bu konuya ilişkin görüşlerinin altında yatan nedenler belirlenmeye çalışılmıştır. Buna göre deney grubundaki öğrencilerin olumlu yöndeki görüşlerinin; kitaplardaki görsel zenginliğin ilgi ve merak uyandırması, anlatım tarzından hoşlanma, öğrenmeyi kolaylaştırma, kalıcı öğrenmeyi sağlama ve derse olan katılımı artırma gibi durumlardan kaynaklandığı görülmektedir. Vacca ve Vacca (2005), günümüzde yayımlanan kurgu dışı ticari kitapların, öğrencileri hem bilgilendiren hem de eğlenmesini sağlayan, çekici görselleri ile okuma konusunda motive edici güce sahip kitaplar olduğunu belirtmektedir. Moss ve Hendershot'un (2002) iki yıl süren 6. sınıf öğrencilerinin kurgu dışı ticari kitapları okuma motivasyonlarını incelediği çalışmasında araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir kısmı kurgu dışı kitapları heyecan verici ve ilgi çekici bulduklarını ifade etmişlerdir. Aşıcı, İnce ve Akyol'un (2015) yaptığı araştırmada da öğrencilerin kurgu dışı bilgilendirici kitaplara ilişkin olumlu görüş bildirdiği, bu kitapları okumaktan hoşlandıkları, diğer derslerde de kullanmak istedikleri bulgularına ulaşılmıştır. Ayrıca bu araştırmanın deneysel sürecinde ünitenin işleniş sırasında deney grubu öğrencilerinin, kontrol grubu öğrencilerine göre derse katılım yönünden daha istekli bir tutum sergiledikleri, derste kitaplardan edindikleri bilgileri konuşmak istedikleri gözlenmiştir. McGrain (2002) öğretimde ticari kitapların etkisini araştırdığı çalışmada öğrencilerin ticari kitapların ve ders kitabının kullanıldığı durumlarda davranışlarının çok farklı olduğu tespit etmiştir. Bu araştırmada ticari kitaplar ile işlenen ünite öğrencilerin ticari kitaplarda yer alan farklı bilgileri paylaşma konusunda çok istekli oldukları, ticari kitapları okumaya daha iyi odaklandıkları gözlenmiştir. Ders kitabı ile işlenen ünite öğrencilerin motivasyonlarının düşük olduğu, ders kitabının öğrencilerin ilgisini çekmediği, sınıf içi tartışmalarda öğrencilerin sorulara cevap verme düzeyinin düşük olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin kurgu dışı ticari kitaplara ve bunların tarih öğretiminde kullanımına yönelik olumlu görüş bildirmesine rağmen iki grubun tarih dersi tutum puanlarının birbirine yakın olmasında sonucu etkileyebilecek bir neden olarak deneysel işlem sürecinin 5 hafta (10 ders saati) süren bir ünite kapsamında yapılması olabilir. Araştırmanın uygulama süresi öğrencilerin daha güçlü ve yerleşik bir tutuma sahip olmasını etkileyebilir. Bilindiği üzere tutumlar bireyin yaşantı ve deneyimleriyle oluşarak davranışa yön veren öğrenilebilen eğilimlerdir (Tavşancıl, 2014). Bu noktada araştırmanın deneysel işleminin daha uzun süreli olması durumunda ortaya çıkabilecek sonuçların araştırılması ihtiyacı gündeme gelmektedir.

Kaynakça

- Akkuş, Z. (2007). *Tarih öğretiminde edebi ürün kullanımının öğrenci başarısına etkisi.* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Aktaş, Ö. (2011). ABD’de ticari amaçlarla yayımlanan hikâyelerdeki savaş ve barış teması üzerine bir inceleme. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), s. 165-185.
- Altunay Şam, E. (2011). “Şu Çılgın Türkler” Romanının “Kurtuluş Savaşı Bilgisi”ni öğrenmeye etkisi. *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 6(4), s. 2555-2568.
- Andler, K. (2014). Nonfiction in the classroom: Exciting adventure or perilous journey. *Illinois Reading Council Journal*. 43(1), pp. 13-22.
- Aşıcı , M., İnce B., Akyol S. (2015). Fen ve teknoloji dersinde bir öğretim materyali olarak bilgilendirici kitapların kullanımı: İlkokul 4. sınıf örneği (Özel Sayı). *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s. 206-222.
- Ata, B. (2000). Tarih öğretiminde bir araç olarak tarihi romanlar. *Türk Yurdu Dergisi*, 153 (154), s. 158-165.
- Baer, A. (2012). Pairing books for learning: The union of informational and fiction. *The History Teacher*, 45(2), pp. 283-296.

- Bayrakçeken, S. (2009). *Test geliştirme*. E. Karip (Ed.), Ölçme ve değerlendirme içinde (s. 293-324). Ankara: Nobel.
- Beck, I., ve Mckeown, M. (1991). Research directions: Social studies texts are hard to understand: mediating some of the difficulties. *Language Arts*, 68(6), pp. 482-490.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem.
- Cemaloğlu, N. (2003). Öğretimde ders kitaplarının yeri ve önemi. N. Hayta (Ed.), *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu* içinde (s. 1-32). Ankara: Nobel.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni. Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. S. B. Demir (Ed.), Ankara: Eğiten Kitap.
- Çiftçi, T. (2011). *Sosyal bilgiler öğretiminde tarihi romanların kullanımının öğrencilerin akademik başarısı üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Donovan, C. A., ve Smolkin, L. B. (2001). Genre and other factors influencing teachers' book selections for science instruction. *Reading Research Quarterly*, 36, s. 412-440.
- Edgington, W. D. (1998). The use of children's literature in middle school social studies: what research does and does not show, the clearing house: a journal of educational strategies. *Issues and Ideas*, 72(2), pp. 121-125.
- Erol, K. (2012). Tarih-edebiyat ilişkisi ve tarihî romanların tarih öğretimine katkısı. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1, s. 59-70.
- Freeman, E. B., ve Levstik, L. (1988). Recreating the past: historical fiction in the social studies curriculum. *The Elementary School Journal*, 88(4), pp. 329-337.
- Guzzetti, B., Kowalinski, B., ve McGowan, T. (1992). Using a literature-based approach to teaching social studies. *Journal of Reading*, 36(2), pp. 114-122.
- Harvey, S. (2002). Nonfiction inquiry: Using real reading and writing to explore the world. *Language Arts*. 80(1), pp. 12-22.
- Jones H. J., Coombs W. T. ve McKinney C. W. (1994). A themed literature unit versus a textbook: A comparison of the effects on content acquisition and attitudes in elementary social studies. *Reading Research and Instruction*, 34(2), pp. 85-96.

- Kablan, Z., Topan, B. ve Erkan, B. (2013). Sınıf içi öğretimde materyal kullanımının etkililik düzeyi: bir meta-analiz çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), s. 1629-1644.
- Karabağ, Ş. G. (2014). Tarih eğitimi ve ders kitabı kullanımı, İ.H. Demircioğlu ve İ. Turan, (Ed.) *Tarih öğretiminde öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* içinde (s. 39-74). Ankara: PegemA.
- Kaya R., ve M. Demirel, (2008). Lise 3. sınıf öğrencilerinin tarih derslerindeki ilgi alanları (Erzurum örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), s. 163-177.
- Keskin, S. (2008). *Romanlarla tarih eğitimi ve öğretimi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kim, C. Y., ve Garcia, J. (1996). Diversity and trade books: Promoting conceptual learning in studies. *Social Education*, 60(4), pp. 208-211.
- Kletzien, S. B., ve Dreher, M. J. (2004). Informational text in K-3 classrooms: Helping children read and write. Newark, DE: International Reading Association.
- McGowan, T. M., ve A. M. Sutton (1988). Exploring a persistent association: trade books and social studies teaching. *Journal of Social Studies Research* 12(1), pp. 8-16.
- McGowan, T., ve Guzzetti B. (1991a). Promoting social studies understanding through literature based instruction, *The Social Studies*, 82(1), pp. 16-21.
- McGowan, T., ve Guzzetti, B. (1991b). Edebiyat temelli sosyal bilgiler öğretimi (A. Doğanay, Çev.). *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(11), s. 35-44.
- McGrain, M. (2002). *A comparison between a trade book and textbook instructional approach in a multiage elementary social studies class*. Master's Theses. Eastern Michigan University Education and Human Development, Michigan.
- McKinney, C. W., ve Jones, H. J., (1993). Effects of children's book and a traditional textbook on fifth grade students' achievement and attitudes toward social studies. *Journal of research and Development in Education*, 27(1), 56-69.
- Moss, B. (2005). Making a case and a place for effective content area literacy instruction in the elementary grades. *The Reading Teacher*, 59(1), pp. 46-55.

- Moss, B., ve Hendershot, J. (2002). Exploring sixth graders' selection of nonfiction trade books. *The Reading Teacher*, 56(1), pp. 6-17.
- Moss, B., Leone, S., ve Dipillo, M. L. (1997). Exploring the literature of fact: linking reading and writing through information trade books. *Language Arts*, 74(6), pp. 418-429.
- Moss, B. (1991). Children's nonfiction trade books: A complement to content area texts. *The Reading Teacher*, 45(1), pp. 26-32.
- Öztürk, A. (2002). *Tarih öğretiminde tarihi romanların kullanılması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, İ.H. (2012). Öğretimin planlanmasında öğretmenin rolü ve özerkliği: Ortaöğretim tarih öğretmenlerinin yıllık plan hazırlama ve uygulama örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), s. 271-299.
- Palmer, R. G., ve Stewart, R. A. (1997). Nonfiction trade books in content area instruction: Realities and potential, *Journal of Adolescent and Adult Literacy*, 40, pp. 630-641.
- Paykoç, F. (1991). *Tarih öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.
- Şimşek, A. (2006a). Tarihsel romanın eğitimsel işlevi. *Bilig Dergisi*, 37, s. 65-80.
- Şimşek, A. (2006b). Bir öğretim materyali olarak tarihsel romana yönelik öğrenci ve öğretmen görüşleri. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 5(4), s. 73-81.
- Şimşek, A. (2003) Tarih öğretiminde görsel materyal kullanımı. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Dergisi*. 4(1), s. 143-157.
- Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel.
- Tekeli, İ. (1998). *Tarih bilinci ve gençlik karşılaştırmalı Avrupa ve Türkiye araştırması*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tindall, L. C. (1996). *A comparison of teaching social studies using a traditional textbook approach versus using a literature based approach*. Master's Theses. Mercer University, Georgia.
- Tomlinson, C. M., Tunnell, M. O., ve Richgels, D. J. (1993). The content and writing of history in textbooks and trade books. In M.O. Tunnell ve R. Ammon (Eds.), *The story of*

- ourselves: Teaching history through children's literature* (pp. 51-62). Portsmouth, NH: Heinemann.
- Top, M. (2009). *İlköğretim 8. sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde edebi ürünlerin kullanımının öğrenci başarısı ve tutumuna etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tucker, C. G. (2013) *Instructional approaches in social studies: A comparison of the impact on student achievement and attitude* (Unpublished Doctoral Dissertation). Mississippi State University, Mississippi.
- Tunnell, M. O., ve Ammon, R. (1996). The story of ourselves: Fostering multiple historical perspectives. *Social Education*, 60(4), pp. 212-215.
- Vacca, T. R., ve Vacca, J. L. (2005). *Content area reading: Literacy and learning across the curriculum*. Boston: Allyn ve Bacon.
- VanSledright, B. A. (1995). *How do multiple text resources influence learning to read american history in fifth grade? NRRC ongoing research*. GA: NRRC News: A Newsletter of the National Reading Research Center p. 4-5. (ERIC Document Reproduction Service No. ED385832)
- Yalın, H. İ. (2002). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Nobel.
- Young, T. A. ve Moss B. (2006) Nonfiction in the classroom library: A literacy necessity. *Childhood Education*, 82(4), pp. 207-212.
- Young, T. A., Moss, B., ve Cornwell, L. (2007). The classroom library: A place for nonfiction, nonfiction in its place. *Reading Horizons*, 48(1), pp. 1-18.
- Young, T. A., ve Vardell, S. M. (1993). Weaving readers theatre and nonfiction into the curriculum. *The Reading Teacher*, 46, pp. 396-406.